

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตในหน่วยงาน

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ต๋ำ

อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

คำนำ

เหตุการณ์ความเสี่ยงด้านการทุจริตเกิดแล้วจะมีผลกระทบทางลบ ซึ่งปัญหามาจากสาเหตุต่างๆ การป้องกันการทุจริต คือ การแก้ไขปัญหการทุจริตที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะผู้บริหาร สมาชิกสภา และพนักงานเจ้าหน้าที่ทุกคน และเป็นเจตจำนงของทุกองค์กรที่ร่วมต่อต้านการทุจริต ในทุกรูปแบบ อันเป็นวาระเร่งด่วนของรัฐบาลการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงการทุจริตมาใช้ในองค์กร จะช่วยให้เป็นหลักประกันในระดับหนึ่งได้ว่า การดำเนินการขององค์กรจะไม่มีทุจริต หรือในกรณีที่พบการทุจริตที่ไม่คาดคิด โอกาสที่จะประสบ กับปัญหาน้อยกว่าในองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้น ก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีให้นำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงการทุจริตมาใช้ เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้ โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของ การปฏิบัติงานประจำ และไม่ใช้การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด องค์กรบริหารส่วนตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ได้เข้าร่วมการประเมินคุณธรรม และความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ซึ่งเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดของแผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ ดังนั้น เพื่อเป็นการขับเคลื่อนหน่วยงาน ภาครัฐให้บริหารงานภายใต้กรอบธรรมาภิบาล หรือการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) โดยการประเมินความเสี่ยงการทุจริตจะเป็นเครื่องมือหนึ่ง ในการขับเคลื่อนธรรมาภิบาล เพื่อลดปัญหาการทุจริตภาครัฐ ตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๙/๒๕๕๗ ลงวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๕๗ เรื่อง มาตรการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบ ที่กำหนดให้ทุกส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐมุ่งเน้นการสร้างธรรมาภิบาลในการ บริหารงาน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการตรวจสอบ เฝ้าระวัง เพื่อมิให้เกิดการทุจริต ประพฤติมิชอบ ดังนั้น องค์กรบริหารส่วนตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย จึงได้ดำเนินการประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดการให้หรือรับสินบนจากการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ เพื่อให้หน่วยงานมีมาตรการ ระบบ หรือแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงาน ตามภารกิจที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต ซึ่งเป็นมาตรการการป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพ ต่อไป

งานวิเคราะห์นโยบายและแผน
องค์กรบริหารส่วนตำบลแม่ต๋ำ

สารบัญ

บทนำ	หน้า
ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกกระบวนการงานของโครงการที่มีความเสี่ยงการทุจริต	๒
ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	๒
ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต	๓
ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต	๕
ขั้นตอนที่ ๕ การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต	๖

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙ องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ความเสี่ยงการทุจริต หมายถึง ความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการรับสินบน

วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการป้องกันการทุจริตสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้น การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมจะช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริต ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตให้แก่บุคลากรขององค์กร ถือเป็นการป้องกันการเกิดการทุจริตในองค์กร ทั้งนี้การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้ในองค์กรจะช่วยให้เป็น หลักประกันในระดับหนึ่งว่า การดำเนินการขององค์กรจะไม่มีทุจริตหรือในกรณีที่เกิดการทุจริตที่ไม่คาดคิด โอกาสที่จะประสบกับปัญหาน้อยกว่าองค์กรอื่น หรือหากเกิดความเสียหายขึ้นก็จะเป็นความเสียหายที่น้อยกว่าองค์กร ที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงมาใช้เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการ ปฏิบัติงานประจำซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด

วัตถุประสงค์หลักของการประเมินความเสี่ยงการทุจริต : เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ มีมาตรการ ระบบ หรือแนวทางในบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพต่อไป

การบริหารจัดการความเสี่ยงมีความแตกต่างจากการตรวจสอบภายในอย่างไร การบริหารจัดการความเสี่ยงเป็นการทำงานในลักษณะที่ทุกภาระงานต้องประเมินความเสี่ยงก่อนปฏิบัติงานทุกครั้ง และแทรกกิจกรรมการตอบโต้ความเสี่ยงไว้ก่อนเริ่มปฏิบัติงานหลักตามภาระงานปกติของการเฝ้าระวังความเสี่ยงล่วงหน้าจากทุกภาระงานร่วมกันโดยเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบปกติที่มีการรับรู้และยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง (ผู้นำส่งงานให้) เป็นลักษณะ Pre-Decision ส่วนการตรวจสอบภายในจะเป็นในลักษณะกำกับติดตามความเสี่ยง เป็นการสอบทาน เป็นลักษณะ Post-Decision

องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการทุจริต

องค์ประกอบหรือปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต ประกอบด้วย Pressure/Incentive หรือแรงกดดันหรือแรงจูงใจ Opportunity หรือ โอกาส ซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่าง ๆ คุณภาพการควบคุม กำกับควบคุมภายใน ขององค์กรมีจุดอ่อน และ Rationalization หรือ การหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำตามทฤษฎีสามเหลี่ยมการทุจริต (Fraud Triangle) ขอบเขตประเมินความเสี่ยงการทุจริต แบ่งประเภทความเสี่ยงการทุจริตออกเป็น ๓ ด้าน ดังนี้

๑. ความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต การกีดกันบริการประชาชนอนุมัติ หรืออนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘
๒. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่
๓. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสการใช้จ่ายงบประมาณ และการบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐ

วิธีการ/ขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงการทุจริต

การประเมินความเสี่ยงการทุจริต ดำเนินการผ่าน ๕ ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

๑. การคัดเลือกกระบวนการงานหรือโครงการที่มีความเสี่ยงการทุจริต
๒. การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต
๓. กำหนดเกณฑ์ การประเมินความเสี่ยงการทุจริต
๔. การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต
๕. การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

ขั้นตอนที่ ๑ การคัดเลือกกระบวนการงาน หรือโครงการ / ขั้นตอนที่ ๒ การกำหนดประเด็นความเสี่ยงการทุจริต

ชื่อหน่วยงาน องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ต๋ำ

ประเภทความเสี่ยงด้านที่ ๓ ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ

ชื่อ กระบวนงาน / โครงการ การจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์

ลำดับที่	ขั้นตอน การดำเนินงาน	ประเด็นความเสี่ยง การทุจริต
๑	การขออนุมัติ TOR และราคากลาง	การกำหนด TOR โดยการ Lock Spec เพื่อเอื้อประโยชน์กับผู้ขายที่เสนอผลประโยชน์แก่ตนอย่างเต็มที่เพื่อเรียกรับผลประโยชน์
๒	การกำหนดราคากลาง	การจัดทำราคากลางสูงกว่าความเป็นจริง
๓	การบริหารสัญญา : การตรวจรับงาน	คณะกรรมการตรวจรับงานมีการเรียกรับสินบนหรือผลประโยชน์ต่างตอบแทนเพื่อให้ตรวจรับงานที่ไม่ตรงตามสัญญา

ขั้นตอนที่ ๓ การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

เกณฑ์โอกาสเกิดการทุจริต (Likelihood)

ระดับ	โอกาสที่เกิด	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	มีโอกาสดังขึ้นเป็นประจำ หรือ
		มีโอกาสดังขึ้นเป็นประจำ หรือ มีโอกาสดังขึ้นมากกว่า ๕ ครั้ง/ปี
๔	สูง	มีโอกาสดังขึ้นเป็นประจำ หรือ
		มีโอกาสดังขึ้นเป็นประจำ หรือ มีโอกาสดังขึ้นมากกว่า ๔ ครั้ง/ปี
๓	ปานกลาง	มีโอกาสดังขึ้นเป็นประจำ หรือ
		มีโอกาสดังขึ้นเป็นประจำ หรือ มีโอกาสดังขึ้นมากกว่า ๓ ครั้ง/ปี
๒	ต่ำ	มีโอกาสดังขึ้นเป็นประจำ หรือ
		มีโอกาสดังขึ้นเป็นประจำ หรือ มีโอกาสดังขึ้นมากกว่า ๒ ครั้ง/ปี
๑	ต่ำมาก	มีโอกาสดังขึ้นเป็นประจำ หรือ
		มีโอกาสดังขึ้นเป็นประจำ หรือ มีโอกาสดังขึ้นมากกว่า ๑ ครั้ง/ปี

เกณฑ์ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)

ระดับ	ความรุนแรง	เกณฑ์กำหนดระดับความรุนแรงของผลกระทบ	
		คำอธิบาย ผลกระทบด้านการเงิน คำอธิบาย	คำอธิบาย ผลกระทบที่ไม่ใช่ด้านการเงิน
๕	สูงมาก	ความเสียหายตั้งแต่ ๒๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป	ทำให้การดำเนินงานหยุดชะงัก หรือไม่สามารถบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงาน
๔	สูง	ความเสียหายตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ – ๒๐,๐๐๐ บาท	ผลการดำเนินงานล่าช้ากว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้มากกว่า ๖ เดือน แต่ไม่เกิน ๑ ปี
๓	ปานกลาง	ความเสียหายตั้งแต่ ๕,๐๐๐ – ๑๐,๐๐๐ บาท	ผลการดำเนินงานล่าช้ากว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้มากกว่า ๓ เดือน แต่ไม่เกิน ๖ เดือน
๒	ต่ำ	ความเสียหายตั้งแต่ ๑๐,๐๐๐ บาท	ผลการดำเนินงานล่าช้ากว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้มากกว่า ๖ เดือน แต่ไม่เกิน ๑ ปี
๑	ต่ำมาก	ความเสียหายตั้งแต่ ๑,๐๐๐ – ๕,๐๐๐ บาท	ผลการดำเนินงานล่าช้ากว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้มากกว่า ๑ เดือน แต่ไม่เกิน ๓ เดือน

ระดับของความเสี่ยง (Degree of Risk)

ระดับความเสี่ยง (Risk Matrix) พิจารณาตามเกณฑ์ในการจัดการความเสี่ยง สามารถ กำหนดได้หลายระดับ และตามแต่ช่วงคะแนนที่กำหนด ตามตัวอย่าง กำหนดที่ ๔ ระดับ ดังนี้

- หมายถึง ระดับความเสี่ยง สูงมาก
- หมายถึง ระดับความเสี่ยง สูง
- หมายถึง ระดับความเสี่ยง ปานกลาง
- หมายถึง ระดับความเสี่ยง น้อยมาก

ระดับความเสี่ยง	ช่วงคะแนน
ความเสี่ยงระดับสูงมาก (Extreme Risk : E)	๑๕ - ๒๕ คะแนน
ความเสี่ยงระดับสูง (High Risk : H)	๙ - ๑๔ คะแนน
ความเสี่ยงระดับปานกลาง (Moderate Risk : M)	๔ - ๘ คะแนน
ความเสี่ยงระดับต่ำ (Low Risk : L)	๑ - ๓ คะแนน

ระดับความเสี่ยง = โอกาสในการเกิดเหตุการณ์ต่างๆ x ความรุนแรงของเหตุการณ์ต่างๆ

แผนภูมิความเสี่ยง (Risk Map)					
โอกาส (Likelihood)	ผลกระทบ(impact)				
	๑	๒	๓	๔	๕
๕	๕	๑๐	๑๕	๒๐	๒๕
๔	๔	๘	๑๒	๑๖	๒๐
๓	๓	๖	๙	๑๒	๑๕
๒	๒	๔	๖	๘	๑๐
๑	๑	๒	๓	๔	๕

แผนภูมิความเสี่ยง (Risk Map)					
โอกาส (Likelihood)	ผลกระทบ(impact)				
	๑	๒	๓	๔	๕
๕	ปานกลาง	สูง	สูงมาก	สูงมาก	สูงมาก
๔	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	สูงมาก	สูงมาก
๓	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	สูง	สูงมาก
๒	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	สูง
๑	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินระดับความรุนแรงของความเสี่ยงการทุจริต

๕

ลำดับที่	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ประเด็นความเสี่ยงการทุจริต	Risk Score (L x I)			
			Likelihood	Impact	Risk Score	ระดับความเสี่ยง
๑	การขออนุมัติ TOR และราคากลาง	การกำหนด TOR โดยการ Lock Spec เพื่อ เอื้อประโยชน์กับพ่อค้าที่เสนอผลประโยชน์ แก่ตนอย่างเต็มที่ เพื่อเรียกรับผลประโยชน์	๔	๔	๑๖	สูงมาก
๒	การกำหนดราคากลาง	การจัดทำราคากลางสูงกว่าความเป็นจริง	๔	๓	๑๒	สูง
๓	การบริหารสัญญา : การตรวจรับงาน	คณะกรรมการตรวจรับงานมีการเรียกรับสินบนหรือผลประโยชน์ต่างตอบแทนเพื่อให้ตรวจรับงานที่ไม่ตรงตามสัญญา	๔	๓	๑๒	สูง

ขั้นตอนที่ ๕ การจัดทำมาตรการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต

๖

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตจากการดำเนินงานของหน่วยงาน องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ดำ พ.ศ.๒๕๖๙

ชื่อกระบวนการงาน/โครงการ							การจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์	
ลำดับ	กระบวนการ/ โครงการ	ประเด็นความเสี่ยงการ ทุจริต	เกณฑ์การประเมิน ความเสี่ยงการทุจริต		ระดับความ รุนแรงความ เสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง	ผู้รับผิดชอบ	
			โอกาส	ผลกระทบ				
๑	การขออนุมัติทำ ร่าง TOR และ ราคากลาง	การกำหนด TOR โดยการ Lock Spec เพื่อ เอื้อ ประโยชน์กับผู้ขายที่เสนอ ผลประโยชน์ แก่ตนอย่าง เต็มที่ เพื่อเรียกรับ ผลประโยชน์	๔	๔	๑๖ สูงมาก	๑. กำกับให้ผู้รับผิดชอบกำหนดร่างขอบเขต งาน (TOR) ให้ถูกต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ ของ กรมบัญชีกลาง และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง ๒. กำหนดนโยบาย มาตรการ หรือ แนวทางการ ปฏิบัติที่ดีเพื่อเป็นการป้องกันการทุจริต	คณะกรรมการจัดทำ ร่าง TOR	
๒	การกำหนดราคา กลาง	การจัดทำราคากลางสูงกว่า ความเป็นจริง	๓	๔	๑๒ สูง	๑. กำกับให้ผู้รับผิดชอบกำหนดร่างขอบเขตงาน (TOR) ให้ถูกต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ ของ กรมบัญชีกลาง และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง ๒. กำหนดนโยบาย มาตรการ หรือ แนวทางการ ปฏิบัติที่ดีเพื่อเป็นการ ป้องกันการทุจริต	คณะกรรมการ กำหนด ราคากลาง	
๓	การบริหารสัญญา : การตรวจรับงาน	คณะกรรมการตรวจรับงานมี การเรียกรับ สินบนหรือ ผลประโยชน์ต่างตอบแทน เพื่อให้ตรวจรับงานที่ไม่ตรง ตามสัญญา	๓	๔	๑๒ สูง	๑. กำชับให้คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ บริหาร สัญญา ตรวจรับพัสดุอย่างโปร่งใส เป็นไปตาม สัญญาหรือใบสั่งซื้อและร่าง ขอบเขตงาน(TOR) ที่ กำหนด ๒. ประกาศนโยบายเพื่อแสดงเจตนารมณ์ในการไม่ รับของขวัญและของกำนัลทุกชนิดจาก การปฏิบัติ หน้าที่ (No Gift Policy	คณะกรรมการตรวจ รับ พัสดุ	